

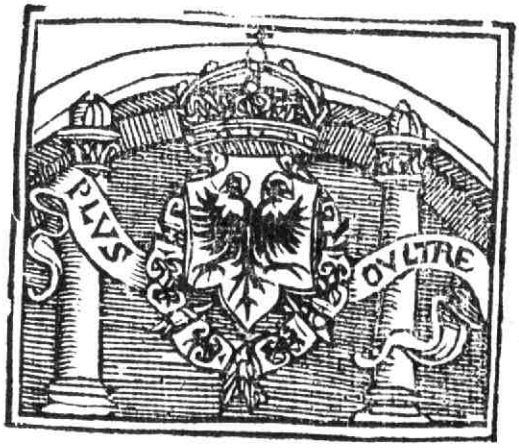


# **Ordonnantie, statuyt, ende permissie der K.M. vanden gouden ende silveren penninghen. Ghepubliceert int jaer MDXLVIII ...**

<https://hdl.handle.net/1874/8929>

# Ordonnantie / Sta-

rupt / ende permissie der. H. M. van  
den Gouden en Silveren pennin-  
ghen. Gepubliceert int Jaer.  
M. D. C. L. I. I. I. den. xvij. Julij.



Gheprent Chantwerpen. By mi By  
mon Cock. Met Keijserlycke priuelegie.

**O** De requeste ghepresenteert der Keyserliker  
Majesteijt/vā weghē Symon Cock/gheswo  
ren prenter/wonende in de Stadt vā Antwerpē/om  
te hebben preuilegie eū consent/te moghen alleen  
prenten de placcatē/ordinancien/eū permissien van  
der Eualuacien vā der muntē ghepubliceert/met  
ten figueren vanden Daelders/De welcke alleene/  
eū egheene andere loop hebbē sullen inden landen  
vā herwaerts ouere; met verbiedinghe allen ande  
ren Prenters eū Librarians/de selue te moghē con  
trefeyten/oft nae te prenten. Sijn Keyserlike Ma  
jesteijt heeft gheconsenteert eū gheacordeert/noch  
consenteert eū acordeert midts desen/dat de voerf  
Symon Cock mach/ende sal moghen prenten oft  
doen prenten die voerf ordonnantie eū permissie  
vander muntten metten figueren vāden Daelders  
voerf/die loop hebben sullen; eū die selue prentinghe  
sal moghē vercoopen/doen vcoopen/eū distri  
bueren in den landen van herwaerts ouere.  
Verbiedende allen anderē/so wie sy zyn/die selue te  
contrefeyten/oft te prenten die voerf prentinghē/  
op die confiscatie vandē seluen/ende te vallen inde  
emende vā hondert Carolus gulde/ten profite vā  
den voerf suppliant. Ghedaen tot Brucksele/dē  
xvi. July/inden iare .xv. C. xlvij.

**Onderteeckent Verreycken.**

### Op den Keyser.

**O**nsen lieue en ghetrouwē die Cancellier en luy-  
dē vā onsen Raede in Brabant saluyt en dilectie. Also  
sedert sekere iare herwarts/ so wt sake vā d' verlo-  
gē/die in onse landē vā herwertsover gheregneert  
hebbē als andersins onse leste ordinatie en eualu-  
cie vā d' muntē niet onthoudē noch geobserveert  
en is gheweest. Midts dyē dat diuersche goudē en  
siluere penningē vā den Rāch en munte vā eenighe  
vroemde princē/inde selue landē ghebracht sijn ghe-  
weest/aldaer men die tot hoogherē prisen wt ghege-  
uen heeft dan die weerdich sijn/tot grooter schade  
en interest vā d' gemeyne weluaert vā onsen vooz-  
nomdē landē en vā onsen goeden en ghetrouwē  
onderlatē. Om twelck te verhueden en remedierē  
so yst dat wy (na diuersche communicatiē hier op  
ghehoudē tusschē den generael meesters vā onser  
muntē en anders onse officierē / en na dyē daduy-  
sen bi hem ghegeue in deser sake wel en int langhe  
doersien en ghedebateert sijn gheweest) hebbē by  
goede en rijpe deliberatie vā Raede bi aduise vā on-  
se seer lieue en beminde suster die Conninginne/ Do-  
uagiere vā Hongerick/vā Boheme. &c. vooz ons re-  
gēte en gouernante in onsen voozē landē vā her-  
wertsover. En vā onsen lieue en ghetrouwē die  
hoofden en luyden vā onsen Raede vā state secre-  
ten en financiē neffens haer wesende/ geordineert  
en ghestatueert/ ordinerē en statuerē vooz gheboe

by besen. Dat bi voꝛme vā permissie en tollerantie de goude en siluere penninghē hier na ghenoẽt en gheen andere sullē loop hebbē en begheue worden in onse voꝛseyde landen van herwaertsoueren prīse als hier na volcht. So langhe en ter tijt toe wi daer inne andere ordene ghestelt sullē hebben. Twelck wi coꝛts dincken te doene.

*1704  
1705  
1706* Te weten dat den goudē Keael vā onser munte van sessenveertich int march/voor daē wtghegeue sal worden ten prīse vā driensestich stupuers.

Den haluē Keael vā sleuētich en een half vierde deel stuck int march/tot eenendertich stupuers en eenenhaluen.

Den Carolus van vierentachtentich int march/tot eenentwintich stupuers.

Die goudē croone vā onser munte van nyeuwe gheslaghen in onser munte vā herwaertsouer vā eenentseuentich en drie vierendeel vander croone int march tot achtendertich stupuers.

Den grooten Keael vā Osstenrijcke van seshien int march/tot neghen ponden.

Den haluen en vierendeel na aduenant.

Den Robel van vlaenderen vā sennendertich int march/tot drie ponden seshien stupuers.

Den haluen nae aduenant.

Den goudē Leeuw van neghenveertich int march tot seuenveertich stupuers.

Os twee en tderdendeel na aduenant.

Den Cassiliaen van flinen goude van drienvijf-  
tich en een half int march tot vierenvijftich stuyuers.

Den gouden Rijder/ Ducaten van Spaengien/  
ende van Hongrien. Crulact van Portugael/ ghe-  
muut en gheslagen by Emanuel van seuentich int  
march/ tot eenenveertich stuyuers.

De schuytliens van duentseuentich int march/  
tot achtendertich stuyuers.

Den Gwilhelmus van tweentseuentich int marc  
tot eenendertich stuyuers.

Den gulden met sinte Andries crups van vieren  
seuentich int march/ tot eenendertich stuyuers.

Gulden vlies geheete Dobblen Philippus van  
vierenouftich en een half int march/ tot twee ponden  
derthien stuyuers en eenen haluen.

Den Philippus herwaerts ouer gheslaghen van  
vierenseuentich int march tot seuenewintich stuy-  
uers.

Den Ioannes van drienseuentich int march/ se-  
uenewintich stuyuers.

Den haluen nae aduenant.

Den Philippus clinchact van sekkentseuentich  
int march/ tot tweeintich stuyuers.

Den Peeter van Louen van sekkentseuentich int  
march/ achtentwintich stuyuers.

Den Robel metter Rozen van tweendertich int  
march/ tot vier ponden thien stuyuers.

Den haluen en twerend cel na die na aduenant.

Den henricus Robel vā sessendertich int march/  
tot vier ponden.

Den haluē en̄ toierendeel van dien na aduenant

Die oude Angelotten van Engelant / gheslagen  
voer den Jare tweeveertich / vā achteveertich int  
march / tot tseftich fluyuers.

Ende de Angelotten van nyeus gheslagen zedert  
den voerscreuen Jare tweeveertich / hebbende een  
**O** bouen tship onder den schilt van gelycken ghe-  
wichte / tot seuenenwintich fluyuers.

De halue ende toierendeel nae aduenant.

Die ducaten van Italien / Roome en̄ Venegie / en̄  
gheen andere van tweentseuentich int march / tot  
veertich fluyuers.

Den Sahyt van tweentseuentich int march tot  
veertich fluyuers.

De twee vierendeelen vanden Sahyt naer ad-  
uenant.

Die croonen van Portugael van nieus ghesla-  
ghen by den Coninck Jehan die derde van dien na-  
me van tseuentich int march diemē noemt en̄ dage-  
lijc herwaert souer bezheet voer ducaten. Niet te-  
ghenskaende dat in Portugael voer croonen ghe-  
daghen zijn / weskende van diuersche soerten en̄ oock  
seer onghelyc in ghewichte ende alloy / sulcx dat-  
mensē nae redene voer Billoen zoudē behooren te  
stellen. Des niet min om eenighe goede considera-  
tien sullen de voerf croonen hebbende tochte crups

gheduerende dese permissie/loop en ganch hebben tot achtendertich stuvers. Ende de ghene dye clanc crups hebben die beuonden sijn van minder weerden tot zeuenendertich stuvers.

Die croonen vā Brancherijcke metter sonnē/die metten vercryken ghebozstelt / en die mettē corten crups vā nyeuws gheslaghē / mides darmen die da ghelick seer diuersche vā alloy en werde bevindt en seer vermindert int ghewichte / by rassiden en wasschē vā dyen / in sulcher vueghē darmen die niet wel en mach otfanghē / ten gewoenlyckē ghewichte / die selue croonen sullē gheduerēde dese permissie loop hebbē ten ghewichte vā tweentseuentich int march twelck is tghewicht vā doude Brancherijcke croone / ten price vā .xxxvij. stuvers.

Die oude croonen vā Brancherijcke / diemen be vindt vā so goeden alloy en ghewichte als de croonen metter sonnē sullē loop hebbē als bouen / ten price van seuenendertich stuvers.

Die croonē ghemunt en gheslaghē in Spaengnyen / Sicilien / Venegien / Italiē / Lombardpen / Saoupe / en gheen andere / sullē gheduerēde dese permissie loop hebbē ten ghewichte vande croone vā Brancherijcke ten price van .xxxvi. stuvers.

Wengaende dandere goude penninghē vā Ingelant vā nyeuws gheslaghē die teghewoerdelyc sijn van vele soorten en diuersche munten / als Souuerain / halue Souuerain / en twierēdeel vā diē / Croon



men en hakie eron<sup>2</sup> / ghemerct die seer diuersche  
en vermindert zyn in allop en ghewichte / die eghe  
mepn volc dagelijc ontfangt / te wetē den Soue  
rain voor acht pondē / den haluē en twierendeel na  
aduenāt. Twelck de selue op veel na niet weerdich  
en zyn / so hebbē wij gheordineert datse loop sullen  
hebbē gheduerēde dese permissie so hier na volcht.  
Te weten. Den Souuerain vā Inghelant vā twint  
tich int march / ten ghewichte van acht Ingelschen  
estuck tot ses pondē. Den haluen Souuerain van  
veertich int marc ten ghewichte vā vier Ingelsche  
tot drie pondē. Twierendeel vandē Souuerain die  
ghemunt zyn ghelijc de Ingelsche Croonē / en voor  
sulche in diuersche plecken vā het ghemeyn volcs  
wordē ontfangē / wesende vā tachtentich int marc  
ten gewichte vā twee Inghelscē tot xxx. Supuers.

Die Inghelsche Croonē ten ghewicht vā twee  
Inghelschen tweelf ael hens elck tot vyfenderich  
Supuers. Den haluen na aduenant.

De Duytsche Gouden Guldē / daer vā de figue  
ren gheprint zyn bi onser leste Reductie vā vyfentis  
uenrich int march tot derich Supuers.

Die Fredericus en Heyerlsche guldē vā achten  
esuentich int march / tot eenētwinrich Supuers en  
enen haluen.

Den Arnoldus gulden van tweeentneghentich  
int march tot vyfthien Supuers.

Den Postulaet vā Bourbon en metter Catten

van eenentachtentich int merck tot seuenthē sup-  
uers.

Den gulden van Wrecht Dauid/den ghenen die  
men noempt Epis / ende den anderen Epis van  
sesentseuentich int merck tot sesentwintich sup-  
uers.

Den Schelderschen Känder van sesentseuentich  
int merck tot dypentwintich supuers.

Den Glemmer van Schelre vā sesentseuētich int  
merck tot eenentwintich supuers.

Die dyp guldenen van Deuenter Campen ende  
Zwol vā sesentseuentich int merck tot twentwin-  
tich supuers.

Die postulaten van Hoern twelf supuers.

Die postulaten van Sulick elf supuers.

Alle welcke goude penninghen ende gheen an-  
dere sullen loop hebben ten prijse ende gherichte  
als bouē/ten stemedie van een duelsken op elc stuck

Verclarende alle andere goude penninghen bil-  
loen/ desghelijcken alle gout ghesoudeert gheer-  
soudeert genaghelt oft vergult / eñ oock alle lichte  
gout voer billoen. Ende men sal rekenen elck pont  
voer twintich schellinghen oft wintich supuers eñ  
den schellinck oft supuer voer twee grootē blaems  
eñ den grootē voer ses penningē / eñ den penninck  
voer vier mijten blaems.

Ende aengaende der witter munten by ons leff

mael gheenuaueert in onsen landen van herwaerts  
ouer/die sal bliue op huere ouden pisse en weerde  
Weghenomen de siluere penninghen hier nae ghe-  
specificeert. **Tewetene.**

Daer de hochindaelers dye gheslagen zijn inde  
muntten vanden Roomschen Coninc/in sinen Co-  
municheken van Hongrien en van Bohemen / en  
andere daer van de figuren by onse. pzeuilegie en  
consent in onser stadt van Antwerpen geprint zijn  
en gheen anderen lullen loop hebben voer achten-  
twantich stuuers.

Die ouge Ingelsche scooters/voer twee stuyners  
drie penninghen.

En aengarude de nieuwe Ingelsche scooters met  
ten platte aensichte/de welcke int beginsel datse ge-  
munt waren/waren beuonde te houdene omtrent  
negen penninge van sinen siluere/ende van acht en  
tuegetich int marc/weert zijnde orent drie groot  
en eenen haluen van onser muntten. En zedert zijn  
so bargert in gewichte en allope/dat de leste maer  
vier penningen van sinen siluere beuonden en zijn  
in allope / ende van hondert en neghen int march/  
weert zijnde omtrent een blanche en twee miten.

Ende des niettegenstaende men ontfangt die dage  
lijc voor vijf groot vlaemischer muntten/so dat on-  
se onderlaten daer by grootelijc gheinteresseert  
worden.

Waeromme en aenmerchende dat niet wel moge

Wick en is daer inne te remedierē sonder grote scha-  
de van onsen onderlaten/ midts datmē op hondert  
guldenen in stooters verliēsen soude sessentsechtich  
ponden en dertien stupuers. En in gheualle wij  
die verclaerde voer billoen/ twerlies soude daer af  
noch meerder wesen. Begherende hierinne te ver-  
ficiene tot verlichinge van onsen voerē onderlaten.  
So hebbē wi gheordineert datse gheduerende dese  
permissie loep sullen hebbē / voer thien penninghē

Ende de stukken van drie Ingelsche stooters ooc  
mettē platten aensichte tot twee stupuers sesse pen-  
ninghen. En indien eenige vande gouden oft silue-  
ren stukken hier voertijts niet gheequaluert/ niet te  
min by dese onse permissie toeghelaten loep te heb-  
bene/beuonden waren beter te sine / dan hier bouē  
ghespecificceert staet. Sal in sulcken gheualle een pe-  
ghelijck de selue moghen draghen oft sepndē inder  
wisselen oft munten / aldaer men hemhijde de op-  
rechte meerde daer van gheuen sal/volghende din-  
structie den wisselaers ende muntmeesters hierop  
ghegheuen.

Dat alle andere goude ende siluere penninghen  
vā wat lant datse zijn niet gheequaluert noch bider  
voerē eualuacie te prijsē ghestelt wesende / gheuen  
loop hebben en sullen nae de publicatie van dese or-  
donnancie.

**E**nde verbiedē allen onsen onderlatē en ande-  
re hantserende en verkeerde in onsen voerē

*finis boni  
inducunt*

lepden landē van het werf souere van wat state off  
qualiteyt si zyn/ eenighe vāde voorlepde goude of  
siluere penninghē niet gheeualueert zynde / wt te  
gheue presenterē/ nemē/ noch ontfanghē/ noch ooc  
wt te gheue/ beslede/ nemē noch ontfangē eenighe  
vandē voorlepde goudē of siluere penninghē hier  
bouē gheeualueert/ tothoogherē pzele dan die ghe  
eualueert zyn. Ofte niet hebbende hare oprechte  
ghewichte metter ghewoenlijcker remedie. Ten si  
in handē vāden wistelers daer toe gheordonneert/  
die de selue ghehoude sullen zyn vā sonden aen in  
stukken te smidē en bzeke / en daer van de oprechte  
woerde te betale / en daer na die bzeughē in onser  
muntē/ om ghecouerteert te wordē in andere goe  
de goude of siluere penninghē vā onsen stage. Op  
te pepne voor de gene die de voorlepde penninghē  
gheuen/ presenterē ontfanghē of nemen sullen an  
derhins dan voorlept is/ indie si officiere vā iusticie  
of ontfanch zyn vā ons ofte vā onsen vassallen vā  
pziuatie vā haren officie en te sine inhabyt vā num  
mermeer eenighe officien te bedienē sond eenighe  
declaratie. En dat vā sondē aen haerliedder officie  
impetrabel sullē wesen. Souen dien dat si ghehou  
den sullen zyn de amendē en bzeucken te betalen  
en sullen vallen inde pepnen hier na verclaert.

En indien de voorlepde ouertreders ghe officie  
ren en zyn/ sullen misdueren vosz dreer se reyse / de  
boete vā thien Carolus gulden voor eick stuck/ te

na 2000  
te

pro officia  
11021117

pro man  
clari

ghens onse teghenwoerdighe permissie wt ghege  
uen/ ghepresenteert/ ontfanghē oft ghenomen/ bo  
uen de verbuerte vande voorszeyde stucken.

En voorsz de tweede reyle op ghelycke peyne en  
boete/ en daer en boue ewelackē wt olen voorszey  
de landē ghebannē te zyn. Welcke penninghē also  
ghecolifqueert zynde sullē gheapliceert wordē/  
deen helfte tonfen profite/ een vierēdeel tot profite  
vanden aenbrengher tsi sergāt oft andere/ en dan  
der vierēdeel tot profite vanden officier die execu  
tie doen sal. En vander voorszeydē boeten sal ghe  
apliceert worden/ een derdēdeel tonfen profite/  
vanden derdēdeel tot profite vanden officier/ en ider  
de derdēdeel tot profite vanden aenbrengher tsi  
sergant oft andere.

En want de prelatē gheestelücke persoonē ede  
len/ vassalen/ rentiers/ en andere onse ondersaten  
gheē doylake en zyn gheweest vāde onghereghelt  
heyt inder voorsz muntē toeghecommē/ daer vā si  
lyden groote schade en interest gheleden hebbē/ in  
de betalinghe vanden pachtē en hueringhē vā haer  
lieder landē/ eruen/ huylen/ pacht goedē/ rentē/ thie  
den/ pachtē en andere incōmen. En dattet niet ra  
delijc zyn soude dat slieden hīde voorsz teghēwooz  
dighe permissie en verhooghen meerdere schade  
liden soudē.

Wij hebbē gheordineert en gestatueert/ ordi  
nen en statueren by desen/ datmen alle rentē/ pach

*sta  
yena  
madm*

ten/eñ hueringhē vā landē/eruen/huyfen/thiende  
eñ alle andere incomēde cōtracten/eñ vcoopingē  
ghedaē vooz date vā desen voozdaē sal moerē beta  
len/gheduerēde onse teghē woordige permissie na  
inhoudē vanden cōtracte oft hueringe vāden huy  
fen/eruen/eñ andere incōmen eñ vandē cōstituten  
van rentē. Te weten/den Carolus guldē te pise vā  
twintich stupers. Den Philippus toc vijfenwin  
tich/eñ alle andere gout eñ munte na aduenāt. Sā  
der dat de voozseyde Prelatē gheesteliche perso  
nen/edelen vassalē/eñ rentiers sulē ghehoudē wo  
sen de voozseyde pennighē ontfanghē na wetwisen  
vā deser teghē woordiger permissie. De welke sal  
alleenlyck skade gripē int ghene men dagelick coo  
pen sal/oft datmen andersins cōtracteert niet aen  
gaende hueringhe vā huyfen/eruen/onfsanck van  
chysen/rentē/pachtē oft andere iaerlyck incomens.  
Welckmen ghehoudē sal wesen te doene in Caro  
lus guldenē eñ betalē na onse voozgaēde ordonnā  
te. De welke wij hier inne willē ondhoudē eñ ge  
obserueert te wordene sonder eenighe infractie

Eñ om te remedierē teghēs de groote abuyfen  
die dagdelick getōmittcort wordē int ontfanghē  
vanden goudē gheevaluerde penninghē sond die  
te weghene/welck causeert groote diesuerie inde  
ghemeyne weluert. Wij ordinē eñ statuerē dat  
niemāt hē en veruoordeere ontfanghē eenige gou  
de penninghē by dese onse permissie gheevaluerde

bit  
van  
yswiche  
of bit

ſijnde/ſonder eerſt eñ al vozē die te weghene of te  
doen weghē. Opte peyne dat indien pemāt beuon  
den ware onſangē te hebben eenich ſtucke te liche  
ſijnde/vander verbuerte eñ cōſſicatte vā dien. Eñ  
van tdubbel vander weerder.

Item wi interdicerē eñ verbieden dat expreſſelije  
allen perſonē van wat ſtate ofte condicie ſi zijn/wil-  
ſelers/bancquiers/coopluyden eñ ander de pennin-  
ghen van onſen ſlaghe eñ munte niet te moghen vic-  
queteren/eñ de ſwaerſte daer wt te nemen om dpe  
te ſmiten ofte hunkuydē profijt daer mede te doene  
Opte peyne van crumlichch gheſkraft te wordene  
tonlen arbiterſcepe.

Item wi verbieden oock enen yeghelijcken  
van wat ſtate ſi zijn/dat ſi hen nyet en veruoir-  
deren te transporterē ofte doen transporterē wt on-  
ſen voerſ landen vā herwaertſouer eenighe goude  
ofte ſilvere penniſſinghen niet gheeualueert zijnde ofte  
gherekent voer billoen/ghelmoctē ofte niet gheſmol-  
ten/in maſſe ofte anderſins. Opte verbuerte vande  
voerſ penniſſinghen ofte maſſe/eñ van hondert goudē  
ſhealen voer elck march gouts. Eñ van twintich  
gouden ſhealen voer elck march ſiluers. Ende van  
meer ofte min nae aduenant voer deerſte reple dat  
tſelue ghebueren ſoude. Tappliceren alo bouen.  
Ende voer de tweede reple/tdubbel vanden voerſ  
voeten/ende daerenbouen ghebarnē te ſine wt on-  
ſen voerſcheyen landen.

*penna no  
waxen  
mst pda*

*duet golt  
ſinghen  
penna  
mst pda*

*de no hof  
penna*

*penna  
penna  
mst pda*



**C**Item wantmen by experientie beuonden heeft  
en noch dagelijc beuint dat vele coopluyde en an-  
dere/De goude en siluere penninghen van onsen en  
van onsen voersaten heerē vanden landen van her-  
waertsouer munte en slagge verbueren en transpor-  
teren wt den seluen onsen landen/en die leueren oft  
doen leueren inde munte van andere vzeemde prin-  
cen/om die te conuerten ende bekeeren in andere  
munte van mindere allope en weerde/metter wel-  
ker si luyde veruullen onse voerscheuē landen / tot  
groote schade ende interest vander ghemeyne wel-  
uaert van dien en onsen onderlaten aldaer.

So verbieden wi eenen peggelijcken van wat sta-  
te hi si/niet te vueren/transporteren/oft doen vuerē  
en transporteren wt onsen verscheuē landen/ eeni-  
ghe goude oft siluere penningē van onsen slagge en  
munte/oft van onsen voersatē. Dan alleenlick voer  
so vele als een peggelijck van noode sal hebben om  
sijn reyse te doene/sonder fraude.

En te desen eynde alle de ghene die doer onse  
voorszeyde landē gaen oft passerē sullē/ willēde wt  
de selue treckē/sullen ghehoudē wesen ten vluetke  
van onsen officierē te verclarē de quāteypt vanden  
penninghē van onsen oft onsen voersatē slagge die  
sliedē wt onse voorszeyde landē sullē willen vueren  
en transporterē. Opte verbuerte vande voorszeyde  
penninghen/ en van (dubbel vander weerden van  
dien. Te appliceren als bouen,

**Wij** verbieden oock allen onsen onderlatē en  
andere/vā wat state oft cōdicie si sijn de voorsepde  
goude en siluere penninghē by dese onse permissie  
gheualueert zijnde/te scropen/te sniden of te was-  
schē met stercke watere/cyment/oft anderzins. Op  
te verbuerte van lijf en goet.

**En** ten eynde datmē te bat ter kennissen van  
den voorszcx scroppers/sniders/ofte wasschers cōmē  
mach/ō die ten exēple vā andere te straffen en pu-  
nieren/hebbē wij gheordineert en ordinerē/dat de  
ghene die sulche scroppers aenbrenghe sullē (so ver-  
re die daer vā behoordijckē verwonnē wordē) heb-  
ben sullen hondert Carolus guldenen tot haer lie-  
den profite. Opte voorszcx verbuerde ende ghecon-  
fisqueerde goeden.

**En** om onse stedē te verstone vā goeds en ghe-  
qualificeerde wisselers die eenenpeghelijckē geue  
moghē die oprechte weerde vandē penninghē by  
dese permissie verclaert voorsz billoen.

**Wij** willē en ordinerē/dat die vandē wet van onsen  
voorszcx stedē/by hē sullen ontbiedē die goulimsdē  
en andere hen verstaēde int stuck vander muntē  
om daer wt te kiesen die bequaēste en nutste ont-  
wisselers te sine/ die welcke ghehoudē sullē wesen  
byzēue en instructien te nemē vāden generael mee-  
sters vā onser muntē/om hen daer na te moghē re-  
guleren int bedienē vā haer liden voorszcx officien.

**En** sullen oock ghehoudē wesen haer liden eede



te doene in handē vanden vooꝝſſeꝝ generaels/ ofte vanden principalē officier vanden plecken / indien si selue alreede niet ghedaen en hebben. En vooꝝts haerlied porterie af gaen/so langheals silieden de selue practische exerceren sullen.

¶ Verbiedēde allē creemers/meerreniers/gouē smeden en andere / niet hebbēde cōmissie vā wisselleer/vā wat state si zijn henliedē tonderwindē vā stuc vanden wisselle/ noch ooc eenighe materie vooꝝ billoen geacht te coopene/oft eenighe stuc hē gehou den vooꝝ billoen te wisselē. Op te vbuerte vande vooꝝſſeꝝ materie ofte stuc hē en vande boete vā hō dert Carolus guldenē telcher reysen als si beuōdē souden worden ter contrariē ghedaen te hebben. Tappliceren als bouen.

¶ En als vāden genē die de wisselle te leene hou den/sullē ghehoudē wordē na de publicatie vā desen (so verre si henliedē sullē willē ondwindē vander wisselle) den behoorlickē eedt te doene en instructie te nemen vanden vooꝝſſeꝝ generalen. Op te peyne als bouen.

¶ Ordinerē en beuelē ooc den vooꝝſſeꝝ generael meesters vā onser muntē dat si voczdaē goede toe sichte nemē/so wel op de infracturs en ouertredē vā dese onse tegēwoꝝdige permissie als op de wisselers/om die te doe veruolgē en kalēgerē bi hēlieden ofte harē gedeputeerdē nauolghēde dīnstructie hēliedē gegeuē/sonder vōzach/faueur oft simulatie

**C**onſgelijc ordineren en beuelen wy allen on-  
ſen officieren en dien van onſen Waſſallen elck van  
hen binnen den bedryue van zijnder officie ooc goe-  
de roſichte te nemene opde ouertreders en infrac-  
teurs van deſe onſe permiſſie / en dyc te calengeren  
voerde wethouders van huerē Juris dictie / Den wele-  
ken wi beuelen / laſten en ordineren wel ſcerpelijck  
dat ſilieden te rugge ſtellende alle anderen ſaechen  
en affairen / ſommielijck procederen (alleenlijck  
de waerheyt vanden feyte bekent zijnde) totter con-  
denpnatie vanden voerſcꝝ ouertreders / ſoe gherin-  
ghe als viden voerſcꝝ officiers met twee ſufficiente  
ghetuyghen ghebleken ſal zyn vande voerſcꝝ tranſ-  
greſſie. *probatio  
p ij te p 67  
hoyen d. 107*  
Soder de voerſcꝝ ouertreders te moghē ad-  
mitteren tot ander exceptie / dā om te ſeggen oft de-  
bateren teghens de perſonen vā den voerſcꝝ ghetuy-  
ghen / oft huerlicd de poſition. Op te peyne in dien de  
voerſcꝝ wethouds in ghebreke waren de voerſcꝝ ju-  
ſticie te doene ſo voerſcꝝ es van gheprueert te wor-  
dene van huerlieder officien ende ghehouden voer-  
inhabyt nemmermeer officien te moghen bedienē.  
En bouen dien betalen (dubbel vande boete daer  
inne de voerſcꝝ ouertreders gheualen ſullen zyn  
Tappliceren als bouen.

En want de ongeregeltheyt en verhoogen van-  
der munten procedeert eenſ deels vider negligencie  
en traecheyt van onſen Officierē en dien van onſen  
Waſſallen / die huerlieder debuoir noch neerſticheyt

niet en doen int calengieren en veruolghen vanden  
ouertreders van onsen ordonnancien. En als de on  
geregeltheit daer inne es/willen hen excuseren op de  
generale transgressien en ouertredinghen vanden  
voerscy ordonnancie/willende hier inne verken/so  
ordineren wi onsen voersyden Officieren en dien  
van onsen Vassallen/te doene neerstich veruolgh te  
ghens den ouertreders van dese onse permissie. Op  
te peyne van huere officien ghepriueert te worden  
en inhabyt te sine van nemmermeer officien te mo  
gen bedienen/en sullen hare voersyde officien im  
petrabel wesen sonder andere declaratie. **O**ft son  
der dat de voersy officieren hen sullen moghen excu  
seren bi ignorantie oft onwetentheit ofte generale  
en openbare transgressie vander voersyder ordon  
nancien. Welcke excusatiën wi niet en willen in die  
stukken hielden eenichsins van weerden te wesen.  
**M**ac er es onse meyninge hier inne huerliedder traec  
heyt ende negligentie te straffen.

**I**tem wi ordineren den voeruoemde generael  
meesters van onser muntten en huere substitu  
tuyten hier na gementiooneert en elcken van hen so  
verre inslyden beuinden dat onse voeruoemde of  
ficieren oft dien van onsen vassallen in ghebreke oft  
negligent warē dese onse permissie/en alle de punc  
ten en artictien daer inne begrepen oft eenighe van  
dien te doen nauolghen en onderhouden. **O**ft de in  
brekers van dier te rechte te betrecken en calengie

ren/dat sñlieden in sulcken gheualle ghehouden sul  
len wesen tselue te kennen te gheue ne onser voer  
noemde Sultere der Coninginne/oft den hooft pre  
sident en luyden van onsen secreten Raede. Of dyen  
vā onsen Raeden prouinciael vā tlant daer de voor  
officierē refoxyteren/den welckē Raeden prouincialen  
wi lasten/en beuelen dat si bi onse officieren fiscalē  
doen procederen teghens dofficieren desfaillanten.  
En te desen eynde decerneren brieuen van prouisie  
ende dachsele personel teghens deseluc. Sin hen te  
segghen ende vercleeren gheprueert van hueren  
voorofficien/en inhabyt te gheenen tiden officie te  
moghen bedienen so voer is. Indient blycke van  
huer negligencie so veel dats ghenoech si.

**¶** Wy ordinerē voorts dat de principale officie  
ren vā onse stedē en dien vā onsen vassallē/ nemen  
sullen den eedt vande wethouders vande voor  
stedē vā te ondhoudene/obseruerē en volcomimē  
en doe ondhoudē obseruerē en volcōmen dese on  
te permissie/en beuelē/en ordinerē ooc den voor  
wethouders tselue also te doene. Op te vbuerte vā  
hondt Carolus guldenē telcke reyle als si des wey  
gheren soudē/tapplicerē als bouē. Welckē eedt sal  
gheregistreert wordē met gaders den dach en jaer  
dat sñliedē dien ghedaē sullen hebbē/om totten sel  
uen register toeganc te hebbē alst vā noede wert.

Ordinerē ooc onsen voornoeden principale offi  
cierē en dien vā onsen vassallē dat si telcker vmpre

winghe vand' wet der stede van haer iurisdicte af  
nemen en ontfanghe vanden ghenē die inder wet  
ghetōrnuuert oft vā nycus ghestelt sullen wordē/  
ghelyckē edt vā by hen tondhoudene en doe onthoudē  
onse voozscy permissie. Opte pene als voozē.  
En te doe registrerē den dach en iacr dat den sedt  
ghedaen salwesen so voozscy is.

Item wi ordinerē den vooznoeden wethouds dat  
den voozscy edt ghedaēzynde/ si voozhē ontbiedē en  
doe comē die ontfangers en officiers vandē voozē  
stede de welke inde tegewoordicheyt vāden voozē  
seydē principalē officierē gehoudē sullē wesen ghe-  
lyckē edt te doene. Soc opte obuerce vā hondere  
Carolus guldenen/te appliceren als bouen.

En ten eynde dat dese oſe tegewoordige permissie  
te bat mach onderhoudē wordē en zyn volle effect  
soxteren. Ordineren wi dat de voozseyde generael  
meesters van onser muntē sullen moghen commie-  
teren twelf personen die commissie/en auctoriteyt  
sullen hebben te calengieren en veruolgen de ouer-  
treiders en infracteurs vandese onse tegewoordi-  
ghe permissie voer huere iugen/en stichterē/ ghe-  
lyck en in sulcker vueghē als de voozseyde generael  
meesters/ oft den officier vander plecken doen sou-  
den moghen/ den welcken wethouders wy ontbie-  
den en beuelen ten veruolge vanden voerseyden ge-  
nerael meesters oft huere ghesubstitueerde en elckē  
van hen besundere goede en corte expeditie van us

kie te doene / inder vueghen en maniere hier bou  
verhaelt/ende so/en op de selue peynen als oft toer  
uolch biden officier vander plecken ghedaen ware.  
Willen en ordineren ooc/dat alle serganten gehou  
den sullen zyn de eedt te doene in handen vande offi  
cier vader plecken/en van den voerscy generalen/  
als sy des verlocht sullen wesen te denoncere en aen  
te brenghen de ouertreders en infracturs van dese  
onse ordinancie en permissie.

**A**lle welke Statuyten en ordonnancien bi vor  
me van permissie ten eynde dat niemant daer  
van ignorantie en pretedere/wi v beuelen en ontbie  
den te doen publiceren en wt roepen sonder eenich  
vtreck/alomme binnē den steden en dorpen van on  
sen lande van Habant en van Quermaze/en beue  
len den officiere van den voerscy lande/de publica  
tie van dien te doen vnieuwen inde presentie vande  
wethouders vader plecken/den welcke wi insghe  
lijc beuelen hen aldaer te vinden. En niet min bi  
ghebreke vanden officier de voerscy nyeuwe publi  
catie te doen doene/telcke .i. Jans baptisten auont  
en kerstaunt/daer af den naestcomeden kerstaont  
den eerste termijn wesen sal. En van dan voort so  
langhe/en ter tijt toe bi ons daerinne andersins ghe  
ordineert sal zyn. Opte pene/in dyen officier in  
ghebreke ware de voerscy vernieuwige vade pub  
licatie te doene/te vallen inde boete van hondert Ca  
rolus guldenē. Beuelēde dat bi sinē ghebreke de

*p. n. b. l. r. d.  
Edict  
v. m. i.  
bis. f. r.*



voerscreuē wethouders ghehoudē sullen wesen/de  
voerscr̄ nieuwe publicatie/ telckē vāden voerscre-  
uē ter minen te doē doene. Opte pene indyen si des  
in ghebreke waren/te verbuerē bi elcken vā hen in  
haren eyghen en properen name vñstich Carolus  
guldenē. Te applicerē/deene helst tansen profyte/  
en dander helst tot profite vāden ghenē die ons de  
fualte vāder voerscr̄ publicatie aenbrenghe sal.

En tot onderhoudemisse en obseruatie vā onse  
tegenwozrdige ordonancie en verbot/procedeert  
en doet procederē tegens dē ouertreders bi seelle  
executie vāden peynen bouē ghespecificcirt. Niet  
tegenstaende oppositie oft appellatie ghedaen ofte  
te doene/en sonder preiudicie vā dien. Des voers-  
creuē is te doene met diesser aendleest gheue wij v  
onsen voorscr̄ officieren/en wethouderē/elck int si-  
ne volle macht/auctoriteyt/en sonderling beuel.  
Ontbiedē en beuelen eenē pegelijcken/ dat sij v en  
henlypden tselue doende/ernstelijck verstaen ende  
obedieren. Want ons alsoe ghelieft.

¶ Ghegeue in onser stadt vā Brucksele ons onsen  
contrefeghel hier op ghedruct in placcate/den .xi.  
dach Julij. Int iaer .xv. Achtenuertich. Onder  
ghescreuen. By den Keyser. En gheteekent  
Verreycken.

¶ Men vindt dese ordonnantie te roopete Louē bi  
sinte Peeters kerche by Seruaes van Sassen.